

ПІЗНЯ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЇ

Магльована Софія,

здобувачка вищої освіти першого рівня
історичного факультету
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник: **Федорів Ірина,**

кандидат історичних наук, доцент
кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Республіка Корея – індустріальна країна, яка з 1960-х р. почала активно розвиватися в галузі промисловості, і досягла неабияких висот, і наразі є провідним гравцем світової економіки. Але Південна Корея є прикладом пізньої індустріалізації, разом з такими країнами як і Японія (хоча досвід цієї країни у багатьох аспектах має свою унікальність), Тайвань, Бразилія, Індія.

Темпи зростання у пізньоіндустріалізованих країн дещо відрізняється, але у всіх випадках індустріалізація була наслідком навчання. Наприклад, у Великій Британії вона супроводжувалась винаходами, в Німеччині та США – інноваціями. Часто влада починає проводити політику втручання державними субсидіями в ринкові механізми, щоб викривити відносні ціни для стимуляції економічної активності, як це і відбувалось в Кореї. В обмін на ці субсидії держава просила від приватних компаній дотримання стандартів результативності. Але варто зазначити субсидії не були подарунком держави, а видавались через взаємну вигоду. Друге, на чому розвивалась індустріалізація в Кореї – це промислові підприємства, великі за масштабом, з багатьма підрозділами, що ними керує ієрархія найманих керівників. У Кореї це явище набуло вигляду чеболя, бізнес-групи, в яких закладено сімейний принцип формування і управління.

Наймані інженери – важливі фігури пізньої індустріалізації, адже вони забезпечували поширення закордонних технологій. Особливо це прослідковується в РК, оскільки суспільство активно інвестувало в освіту. Було підготовлено достатньо інженерів, які продовжили кар'єру, що означало конкуренцію між ними за кращі посади, що збільшувало продуктивність праці. Корейські фірми віддавали перевагу найму інженерського персоналу, а не управлінців. Кількість рівнів в управлінській ієрархії лишалась малою. Інженери на заводах були в тісному контакті з рядовими робітниками [1, с. 29].

Корея відрізнялась від інших країн пізньої індустріалізації дисциплінарними заходами держави щодо приватних компаній. Вишкіл поєднував у собі покарання поганих виконавців та нагородження хороших. Формою вишколу була відмова допомагати збанкрутілим фірмам. Зазвичай урядовці віддавали проблемні компанії своїм друзям, але якщо була проблема в поганому управлінні компанією-банкрутом, держава відмовлялась від будь-якої підтримки бізнесу. Найжорстокіший вишкіл, який проводився корейськими урядовцями щодо всіх великих фірм, був пов'язаний з контролем цілей у сфері експорту. Урядовці завжди чинили постійний тиск на впливові компанії, аби ті нарощували продажі за кордон.

Було впроваджено п'ять рівнів контролю від уряду щодо покращення економіки. По-перше, уряд володів усіма комерційними банками та тримав їх під контролем. По-друге, компанії, які входили в нові індустрії за допомогою субсидій, уряд обмежував кількість підприємств на ринку, яким він дозволяв це робити. Це забезпечило ефект масштабу і створення великих бізнес-груп. У 1960–1970-х роках уряд став головним підприємцем завдяки галузевому ліцензуванню, яке визначало, що саме, коли і скільки виробляти на важливих інвестиційних напрямках. По-третє, під приводом обмеження монопольного впливу до компаній, які домінують на ринку, були застосовані дисциплінарні заходи у вигляді контрольованих цін, які щорічно встановлювалися на домовленому рівні. По-четверте, під пильним наглядом перебували інвестори, аби контролювати відтік капіталу чи переказ ліквідованого капіталу за кордон. Був ухвалений закон, який передбачав покарання від десяти років в'язниці до смертної кари за будь-який нелегальний переказ коштів за кордон на суму від 1 мільйона доларів США. По-п'яте, середній клас був обкладений податками, а бідні прошарки населення практично не отримували жодних соціальних послуг. Це дозволило використати стабільний дефіцит державного бюджету для фінансування довгострокових інвестицій [1, с. 38].

Пак Чон Хі, який став обличчям корейської індустріалізації, розкрив своє бачення її у книзі «Країна, революція і Я». Він розумів важливість вкорінення закордонних ідей, важливість очолити політичну ієрархію імператором. Натомість мільйонерам – «піти». І цим заохочувати національний капіталізм. Мільйонери мали створювати великі фабрики для економії на масштабі виробництва, а уряд мав наглядати за ними для запобігання зловживання владою. Як об'єкт особливої уваги для Пак Чон Хі був розвиток людського капіталу та освіти в країні. Президент проводив урядову фінансову підтримку винахідників, створював науково-дослідні інститути, заохочував політику «найбільшого сприяння» для місцевих науковців та винахідників. Запроваджений державою вишкіл і зростання великого бізнесу були явищами взаємопов'язаними. Великий

бізнес консолідував свої потужності у відповідь на урядове стимулювання, яке надавали на основі його результативності [2, с. 53].

У РК виробництво телевізорів дало можливість таким великим чеболам як Sumsung і Lucky-Goldstar, перейти від збирання із готових запчастин до випуску продукції з більшою вартістю в галузі побутової електроніки, а згодом і комп'ютерної техніки. Але така продукція становила невелику частину експорту, у 1976 р. всього 10 %. Головним корейським експортом з 1965 по 1975 рр. став одяг, бавовняний текстиль та різні види готових виробів. Але через орієнтацію на збільшення прибутку в короткостроковій перспективі, підприємців, які були дуже консервативні, та менеджерів, більш схильних до творчості, ніж до науки виробництва, текстильні компанії не стали провідними у наступних етапах індустріалізації [1, с. 43].

Будь-які компанії, аби подолати відставання, здебільшого покладаються на іноземні ноу-хау. Якщо вони хочуть навчитися успішно, то їздять на міжнародні виставки, наймають досвідчених робітників, запрошують технічних помічників, а також купують, позичають чи навіть крадуть іноземні технології. У РК масовий імпорт закордонних ліцензій та технологічного супроводу розглядається як засіб досягнення технологічної незалежності, і, як частина в державній і в приватній сферах, для уникнення іноземного контролю. Практично вся індустріалізація відбувалась на базі підприємств, що належали самим корейцям, а не іноземцям. Корейці замовляли закордонну технічну допомогу, а не запрошували іноземців керувати виробництвом. Всюди на корейських корабельних, машинобудівних чи електротехнічних заводах було кредо: «Інвестуйте у власну технологічну спроможність зараз, навіть якщо закордонні послуги дешевші, аби збирати плоди самозабезпечення пізніше».

У РК було мало місць для стажування, а офіційне професійне навчання з'явилося не відразу навіть у найбільших компаніях. Чеболи відправляли на навчання за кордон велику кількість робітників, а найбільше з верхніх прошарків робочої ієрархії, включно з майстрами. І хоч до Кореї запрошували багатьох закордонних помічників, але було зроблено дуже мало, аби вони залишались і надалі.

Як наслідок пізньої індустріалізації, Республіка Корея досягла одного з найвищих темпів зростання економіки у світі протягом кількох десятиліть. Від аграрної країни вона перетворилась високорозвинену державу з потужним сектором високих технологій. Швидка індустріалізація також супроводжувалася певними соціальними та економічними проблемами, такими як зростання нерівності доходів, посилення конкуренції, екологічні проблеми та тиск на працівників.

Висновки. Південна Корея стала одним із найуспішніших прикладів пізньої індустріалізації завдяки продуманій державній політиці, підтримці великих бізнес-груп, інвестиціям в освіту та прагненню до технологічної незалежності. Контроль з боку уряду, стимулювання експорту та розвиток власних технологій дозволили країні не лише наздогнати розвинуті економіки, а й стати лідером у галузі високих технологій. Сьогодні РК – це один із ключових гравців світової економіки, що підтверджує ефективність обраної стратегії розвитку. Досвід Південної Кореї є цінним для багатьох країн, що розвиваються, які прагнуть здійснити швидкий економічний стрибок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амсден Е. Корейське економічне диво. Київ: Наш Формат, 2024. 475 с.
2. Доскоч В. Південна Корея: економічне диво за одне покоління. Інститут Просвіти. URL: <https://iprosvita.com/pivden-na-koreia-ekonomichne-dyvo-za-odne-pokolinnia/>
3. Петько С. М. Сучасний стан економіки Республіки Корея та цифрові перспективи її розвитку. Українсько-корейська співпраця у сфері видання підручників: зб. матеріалів 5-го Круглого столу. Київ. 7 черв. 2024 р. / Посольство Республіки Корея в Україні. Київ, 2024. С. 52–58.